

333 Esquemes i resums d'història d'Espanya

DECRETS DE NOVA PLANTA

Els Decrets de Nova Planta varen significar de fet un canvi total en l'estructura política dels regnes hispànics, amb l'abolició dels furs i les institucions de la Corona d'Aragó, que havia lluitat contra Felip V a la Guerra de Successió, així com la dissolució territorial de la corona de Castella, amb l'anul·lació de furs i llibertats dels seus municipis.

El resultat era un regne únic i centralitzat, diferent a la unió dinàstica vigent des dels Reis Catòlics, per la qual cada territori conservava les seves constitucions pròpies, malgrat tenir un únic monarca.

S'implantava així el model vigent al regne de França des del segle XVI, dels que Lluís XVI, avi de Felip V, en va ser el màxim exponent, una **monarquia centralitzada i absolutista**.

Dels decrets de Nova Planta en quedava exclosos el regne de Navarra i el País Basc, que havien lluitat a favor de Felip V.

Guerra de Successió

A la mort del rei d'Espanya Carles II, de la casa d'Habsburg, sense fills, esclatà una lluita per la seva successió entre dos pretendents emparentats amb el difunt rei: per una part l'arxiduc Carles d'Àustria, fill de l'emperador del Sacre Imperi Romanogermànic (de la mateixa casa d'Habsburg), besnet de Felip III d'Espanya, i per l'altra part i Felip V de Borbó (1683-1746), duc d'Anjou, net de Maria Teresa (i de Lluís XIV de França), germana del difunt Carles II. Aquest rei havia deixat el tron espanyol a Felip en el seu testament.

No es tractava només d'una disputa entre dos dinasties, ja que la gran extensió dels regnes hispànics, que amb nombrosos territoris a Europa i les seves possessions americanes (i fins i tot les Filipines a l'Àsia), feien del tron espanyol quelcom molt important, i a més, altres potències europees, com Anglaterra, es malhiaven d'una única dinastia governant Espanya i França.

Així, doncs, esclatà la Guerra de Successió (1700-1714), amb la participació de diversos països europeus:

-Per una part, la Corona de Castella, amb França, donaren suport a Felip de Borbó.

-Per altra part, la Corona d'Aragó, amb Gran Bretanya, Holanda i Portugal, donaren suport a Carles d'Àustria.

Però també fou una guerra civil: dins cada territori hi havia partidaris d'ambdós bàndols.

Pèrdua territoris espanyols a Europa

Per bé finalment el tron espanyol acabà en mans de Felip de Borbó (Felip V), fou una victòria concedida en bona part pels seus enemics europeus, que abandonaren així la Corona d'Aragó a la seva sort.

La inesperada mort de l'emperador del Sacre Imperi Romanogermànic, Josep I, germà de Carles, convertí aquest en l'hereu del tron.

Així doncs, Gran Bretanya, que havia temut el naixement d'una aliança França-Espanya, considerà que tampoc era bo per ella un sol monarca del Sacre Imperi i Espanya.

De manera que en els **Tractat d'Utrecht (1713)**, i de **Rastatt (1714)** es signà la pau, si bé la lluita continuà algun temps en territori espanyol.

El Tractat d'Utrecht suposava, a canvi del tron espanyol, la condició que una sola persona no pogués ostentar les corones de França i Espanya, i sobretot, la pèrdua de la major part de les possessions espanyoles a Europa: Àustria es quedà amb el Milanesat, Nàpols, Sardenya i Flandes, i la Gran Bretanya va rebre Gibraltar i Menorca, a més de concessions comercials amb Amèrica. El regne de Nàpols fou però recuperat per Felip V el 1743, atorgant-se la corona al seu tercer fill varó, Carles, futur rei d'Espanya.

Les pèrdues territorials a Europa, malgrat haver constituït un cop dur per la monarquia, alliberaren definitivament el regne de les terribles càrregues humanes, militars i financeres que havia costat el seu manteniment al llarg dels segles XVI i XVII.

La gran beneficiada dels tractats fou Gran Bretanya, que a més de les adquisicions territorials, obté l'anomenat *Asiento de Negros*, que li permet traficar amb esclaus africans a l'Amèrica hispànica durant 30 anys, i el *Navío de Permiso*, amb el que pot comerciar a aquestes mateixes colònies amb un vaixell de 500 tones a l'any. Ambdós concessions són anulades en esclatar l'anomenada "Guerra de l'orella de Jenkins" (1739-1748), entre Espanya i Gran Bretanya, a l'àrea del Carib.

A la Península, signada la pau, només Barcelona i algunes altres ciutats s'oposaren a l'ocupació de Felip V. Les Corts catalanes, reunides a Barcelona, decidiren resistir i començà un setge de catorze mesos, que acabà amb la capitulació de la ciutat, l'11 de setembre de 1714.

Fi de la corona d'Aragó. Absolutisme

Els decrets de Nova Planta foren una colla de decrets pels quals s'abolien les constitucions, furs i institucions de la Corona d'Aragó (Aragó, Catalunya, València i Mallorca), com a càstig pel seu suport a Carles d'Àustria, però també les llibertats municipals de Castella i la seva estructura territorial, quedant doncs un sol regne, centralitzat, i sota el poder absolut del monarca.

-1707: Supressió dels furs d'Aragó i València

-1711: Decret que restableix part del dret aragonès

-1716: Decrets de Nova Planta de Mallorca i Catalunya.

Aragó, Catalunya i Mallorca, però, conservaren part del seu dret civil.

S'establí una sola organització política al regne d'Espanya, que era propietat del rei, el qual encarnava l'Estat en la seva persona.

Ja durant el regnat de Felip IV, el seu ministre el Comte-Duc d'Olivares, havia intentat sense èxit crear un regne unificat, a fi d'obtenir contribucions en homes i doblers de tots els regnes hispànics per igual.

Està clar que el rei, ni els seus fills i successors, Ferran VI i Carles III, podien governar sols, de manera que s'envoltaren d'una colla de consellers lleials, anomenats "secretaris", precedent dels ministres actuals.

Les Corts de cada regne quedaven abolides, i restaven unes úniques corts d'Espanya, les de Castella.

Així mateix desapareixien tota mena d'institucions i càrrecs que la corona d'Aragó havia conservat des de l'edat mitjana.

Cessaven les anomenades "prohibicions d'estrangeria", per les quals els càrrecs públics havien de ser ostentats a cada regne pels seus nascuts allí, i ara tothom podia obtenir un càrrec a tot el Regne.

La figura del virrei és substituïda pel **capità general**, amb atribucions militars i administratives. Les capitànies generals es poden considerar els antecedents de les províncies.

Les **reials audiències** estaven presidides pel Capità General; les reials audiències actuaven en matèria de justícia.

Es creà la figura del **corregidor**, que substituïa als antics batles a cada municipi (ara **corregiments**).

Finalment es nomenaren uns **intendents**, encarregats de recaptar les contribucions i dinamitzar l'economia del país.

El castellà quedà com a idioma únic en l'àmbit oficial, quedant el català rellegat al privat.

Es varen implantar nous impostos, que afectaren sobretot la Corona d'Aragó: l'**equivalent** a València, la **contribució única**, a l'Aragó, el **Cadastre**, a Catalunya. Aquests nous impostos tingueren gran èxit de recaptació i el Marquès de La Ensenada, ministre de Ferran VI, va voler implantar-ho a tota Espanya, però les fortes resistències li varen impedir.

Situació de Menorca i extinció del Gran i General Consell

L'illa de Menorca fou capturada pels britànics l'any 1708, durant la Guerra de Sucessió, i li fou cedida per tractat d'Utrecht, restant en mans britàniques durant setanta anys. El port de Maó es convertí en una base naval britànica.

La presència anglesa a Menorca deixà una profunda petja que encara es visible en l'arquitectura local. Els anglesos impulsaren l'economia local, convertint l'illa en un centre comercial i de contraban de primer ordre.

Durant l'anomenada "Guerra del Set anys", Menorca fou conquerida pels francesos (1756), però el Tractat de París de 1763, la retornà a la Gran Bretanya.

Durant la Guerra de la Independència dels Estats Units, en la que participaren també França i Espanya, a favor dels americans contra Gran Bretanya, forces franco-espanyoles s'apoderaren de l'illa el cinc de febrer de 1782, però va ser recobrada pels britànics el 1798, durant les guerres contra la França de la Revolució.

Finalment, però, pel Tractat d'Amiens de 1805, l'illa quedà definitivament en mans espanyoles.

El port de Maó va anar perdent progressivament la seva importància.

Els decrets de Nova Planta, que imposaren una única administració a tot el regne, siuposaren també l'extinció del **Gran i General Consell**, que fins aquell moment havia estat el màxim òrgan politico administratiu del Regne de Mallorca, així com els consells de cada illa, i tots els càrrecs propis del regne.

El Regne de Mallorca no tenia Corts, de manera que el Gran i General Consell havia adoptat moltes de les seves funcions.

A tall de conclusió

Com ja hem anat dient, el decret de Nova Planta significa la fi de la confederació de regnes hispànics, que units per la persona del rei, conservaven les seves lleis (furs) e institucions pròpies. S'implantà un sol regne, amb una mateixa estructura administrativa i una monarquia absoluta.